

Hva skjer med pengene i Lillehammer?

Kommuneøkonomi er fullt av ord som «netto driftsresultat», «disposisjonsfond» og «behovskorrigert avvik». Men bak ordene handler det om noe alle kjenner: **inntekter, regninger, sparepenger og lån**. Dette heftet forklarer — uten fagspråk — hva en grundig gjennomgang av Lillehammers økonomi fant. Og Lillehammer har en interessant tvist: en OL-by med *høy* gjeld og en uvanlig stor administrasjon, som likevel kutter i skole og eldreomsorg.

109 %

kommunens lån tilsvarer mer enn en hel årsinntekt — høy gjeld er hovedgrunnen til at kommunen strammer inn

0,3 %

så lite blir igjen av årets inntekter når alle regninger er betalt — en svært tynn buffer

+22 mill.

så mye mer enn forventet bruker kommunen på administrasjon — den eneste store posten som ligger «for høyt»

Tenk på kommunen som en husholdning: Lillehammer «tjener» greit — skatt, statlige overføringer og en høy eiendomsskatt. Men familien har tatt opp **store lån** for å bygge, og flere byggeprosjekter ble mye dyrere enn planlagt. Når renter og avdrag er betalt, er det nesten ingenting igjen. Og i motsetning til naboen Hamar har *ikke* denne familien en «kraftaksje-arv» som fyller på kontoen. Derfor må de stramme inn på hverdagsutgiftene — selv om de samtidig bruker mer enn nødvendig på sitt eget «kontor». Det er omtrent det som skjer i Lillehammer nå.

Grunnlaget for dette heftet er en full analyse bygget på åpne offentlige tall (SSB, Statsforvalteren, lokalpresse, tilsyn og revisjoner). Den tekniske rapporten viser alle kilder og utregninger. Hovedtallene her er fra 2025 — det siste året med endelige, reviderte tall (publisert 16. juni 2026).

Lillehammer bruker mindre enn forventet på skole og eldreomsorg — men mer på administrasjon

For å sammenligne kommuner rettferdig kan man ikke bare se på kronebeløp — en kommune med mange barn trenger mer skole, en med mange eldre trenger mer omsorg. Staten har derfor et eget regnestykke som sier hva hver kommune *burde* trenge med akkurat sin befolkning. Vi har sammenlignet Lillehammers faktiske forbruk med dette «forventet behov»-tallet:

OMRÅDE	MER/MINDRE ENN FORVENTET PER ÅR	HVA BETYR DET?
Administrasjon («byråkratiet»)	22 mill. mer	Lillehammers eneste store «dyre unntak». Les neste side
Barnevern	8 mill. mer	Litt over forventet
Sosialhjelp m.m.	7 mill. mer	Litt over forventet
Helsetjenester (legevakt, helsestasjon m.m.)	6 mill. mer	Litt over forventet
Eldreomsorg og hjemmetjenester	6 mill. mindre	Drives nøkternt — kuttet kraftig i hjemmetjenesten
Barnehage	9 mill. mindre	Så vidt under forventet (lå litt over året før)
Grunnskole	39 mill. mindre	Drives mye nøkternere etter vedtatte lærerkutt

Det overraskende: Lillehammer kutter i skolen (39 millioner mindre enn forventet) og i eldreomsorgen, samtidig som kommunen bruker 22 millioner *mer* enn forventet på sin egen administrasjon. Det er den ene store posten som ligger «for høyt». Spørsmålet er ikke om kommunen sløser — det handler om hvor pengene brukes når det først må strammes inn: på kontoret, eller i klasserommet og hjemmetjenesten?

Mange tror «OL-byen» bruker mye på idrett, og at det er derfor administrasjonen ser dyr ut. Det stemmer ikke: gjennomgangen viser tydelig at den høye administrasjonskostnaden **ikke** handler om OL-anlegg eller idrett. Den handler om vanlig «overbygning» — mange rådgivere og rapportering. Hvorfor det er slik, forklarer vi på neste side.

Hvorfor bruker Lillehammer mer enn forventet på administrasjon?

Av alle områdene kommunen driver, er det **administrasjonen** som klart ligger over det forventede — 22 millioner kroner mer enn en kommune med Lillehammers befolkning «burde» bruke, og hele 42 millioner mer året før. Det er den best dokumenterte enkeltforklaringen i hele analysen.

- **Lillehammer ligger høyt målt mot lignende byer.** Per innbygger bruker kommunen rundt 4 395 kroner på administrasjon, mot et snitt på 3 564 kroner i sammenlignbare byer. Det er omtrent 24 millioner mer enn snittet — og hele 71 millioner mer enn nabobyen Kongsberg. Lillehammer ligger også over Hamar, Ringsaker og Gjøvik.
- **Det handler om «overbygning», ikke idrett.** Drivere som beskrives er blant annet rundt 24 spesialrådgivere (med en snittlønn på rundt 877 000 kroner), omfattende krav til rapportering, og en bevisst strategi om å bruke egne ansatte i stedet for å leie inn konsulenter.
- **OL er ikke forklaringen.** Selv om OL-anleggene (Håkons Hall, hoppbakkene m.m.) koster å drifte, regnes ikke idrettsdrift som «administrasjon». Gjennomgangen avkrefter altså myten om at det er OL-arven som blåser opp byråkratiet.

Kort sagt: Lillehammer har en uvanlig stor administrativ overbygning. I en kommune som samtidig kutter i skole og eldreomsorg, er dette det stedet hvor en gjennomgang tydeligst peker på et mulig innsparingspotensial — uten å måtte kutte enda mer i klasserommet eller hjemmetjenesten.

Dette er hovedfunnet i analysen: når en kommune med høy gjeld og tynn økonomi må stramme inn, er det verdt å se på sitt eget «kontor» *før* man kutter videre i tjenestene til barn og eldre — for der ligger forbruket allerede under det forventede.

Hvorfor strammer kommunen inn? Det er gjelda, ikke driften

109 %

kommunens lån tilsvarer mer enn en hel årsinntekt — høyere enn det som regnes som bærekraftig

4,7 mrd.

så mye gjeld hadde kommunen ved utgangen av 2023, etter byggeprosjekter som ble mye dyrere enn planlagt

0,3 %

så tynn er bufferen — nesten ingenting blir igjen når regningene er betalt

Her er den ærlige historien. Lillehammer strammer ikke inn fordi driften er full av sløsing. Den strammer inn fordi **gjelda spiser opp pengene**.

Ingen kraft-arv som redder kontoen

Naboen Hamar har inntekter fra kraft og et stort kraftselskap som holder økonomien oppe. Lillehammer har **ikke** det. De to vannkraftverkene i kommunen eies av et utenforstående selskap (Hafslund ECO), ikke av kommunen, og Lillehammer er bare én av 27 medeiere i det regionale energiselskapet Eidsiva. Kommunen får litt utbytte, men det bærer ikke økonomien. Sparekontoen er moderat (rundt 8,6 % av årsinntekten), og når regningene er betalt, er det nesten ingenting igjen.

Høy gjeld og høy eiendomsskatt

Samtidig har Lillehammer tatt opp store lån for å bygge — gjelden tilsvarer mer enn en hel årsinntekt, og flere byggeprosjekter ble flere hundre millioner dyrere enn planlagt. Det er denne gjelda som tvinger fram kuttene. Og kommunen kan ikke bare «hente inn mer»:

eiendomsskatten er allerede høy — 4 promille på bolig og 7 promille på næring, som er *lovens maksimum* for næring. Inntekten fra eiendomsskatt har nesten tredoblet seg, fra 50 millioner i 2007 til 142 millioner i 2023. Med inntektssiden nær strukket, må innstrammingen tas på utgiftene.

Et varsko fra staten: Statsforvalteren har ført to tilsyn med kommunens helse- og omsorgstjenester og funnet lovbrudd begge ganger — i saksbehandlingen i 2025 (blant annet vedtak om barn uten god nok vurdering, og frister som ble brutt) og ved Gartnerhagen bo- og servicesenter i 2023 (svikt i oppfølging av ernæring). Det betyr ikke at kommunen sløser, men er et tegn på at innstrammingen i eldreomsorgen begynner å bite — og en advarsel mot å kutte enda dypere her.

Det ærlige bildet er altså verken «Lillehammer er en rik OL-by uten problemer» eller «kommunen sløser». Det er en kommune uten kraft-arven som redder naboen, med høy gjeld etter dyre

byggeprosjekter, en eiendomsskatt som allerede er nær taket, og en uvanlig stor administrasjon som er det mest nærliggende stedet å lete etter innsparing før man kutter mer i skole og omsorg.

Liten ordliste — «gresk» oversatt til norsk

Netto driftsresultat

Det som er igjen av årets inntekter når alle regninger og renter er betalt. I 2025 hadde Lillehammer bare **0,3 %** igjen — en svært tynn buffer, langt under det anbefalte nivået. Det betyr at det er lite å gå på hvis noe svikter.

Disposisjonsfond

Kommunens sparekonto — penger som i prinsippet kan brukes når noe svikter. Måles i prosent av årsinntekten. Lillehammer: 8,6 % — en moderat buffer. Og i motsetning til kraftkommuner er den ikke fylt opp av kraftutbytte.

Netto lånegjeld

Kommunens «boliglån». Lillehammers gjeld tilsvarer rundt **109 %** av en hel årsinntekt — høyere enn det som regnes som bærekraftig, etter byggeprosjekter som ble mye dyrere enn planlagt. Dette er hovedgrunnen til at kommunen strammer inn.

Behovskorrigert / utgiftsbehov

Statens regnestykke for hva en kommune burde trenge, ut fra hvor mange barn, unge og eldre den har. Det gjør det mulig å sammenligne Lillehammer rettferdig med helt ulike kommuner — og det er dette som viser at administrasjonen ligger over forventet, mens skole og eldreomsorg ligger under.

Eiendomsskatt

En skatt kommunen kan kreve inn på eiendommer. Lillehammer har høy eiendomsskatt: 4 promille på bolig og 7 promille på næring — det siste er lovens maksimum. Inntekten har nesten tredoblet seg fra 2007 til 2023. Inntektssiden er altså nær strukket.

Eidsiva / kraftutbytte

Eidsiva er det regionale energiselskapet, eid av mange kommuner. Lillehammer er bare 1 av 27 medeiere og er *ikke* kraftprodusent — kraftverkene eies av et annet selskap. Derfor har ikke Lillehammer det kraftutbyttet som holder økonomien oppe i for eksempel Hamar.

Endelige tall

2025-tallene er nå endelige (reviderte), publisert av SSB 16. juni 2026, og er hovedåret i dette heftet. 2024-tallene står igjen som sammenligning. Alle hovedkonklusjoner bygger på endelige tall.

Hvor kommer tallene fra?

Alt bygger på åpne kilder: Statistisk sentralbyrå (KOSTRA), statens fordelingssystem, lokalpresse (Gudbrandsdølen Dagningen), statlige tilsyn og kommunerevisjonens rapporter. Hver eneste tallpåstand er sporbar til kilden, og hele analysen ble til slutt «angrepet» av en egen kvalitetskontroll som lette etter feil.

Folkeversjon, oppdatert 16. juni 2026. Tall i millioner kroner der annet ikke er sagt; hovedår 2025 (2024 som sammenligning). Viktig presisering: når analysen sier at noe koster «mindre enn forventet», betyr det ikke at tilbudet er dårlig — det kan være bevisst, nøktern drift. Og når administrasjon koster «mer enn forventet», betyr det ikke sløsing, men en indikasjon på et mulig effektiviseringspotensial. Poenget er at valgene bør tas med åpne øyne, og at noen må si hva som skal betale for hva.